

SANANVAPAUDEN MERKKIPAALUT EUROOPASSA

1766 Sananvapautta painovapaudella

Suomalaisten aloitteesta syntyy maailman ensimmäinen painovapausasetus, joka päättää Ruotsissa tiukan ennakkosensuurin sekä luo perustan sananvapaudelle ja avoimelle demokratialle.

1789 Ranskan vallankumouksesta leviää käsitys sananvapaudesta ihmisoikeutena

Ranskan vallankumouksessa annettu ihmis- ja kansalaisoikeuksien julistus luo modernin käsityksen demokratiasta ja korostaa sananvapautta ihmisoikeutena: ”Kaikki kansalaiset voivat puhua, kirjoittaa ja julkaista mielipiteitään vapaasti paitsi silloin, kun he syyllistyvät tämän vapauden laissa määritellyyn väärinkäyttämiseen.”

1950 Sananvapaus turvataan lainsäädännöllä

Euroopan ihmisoikeussopimuksella lukuisat Euroopan maat sitoutuvat takaamaan kaikille ihmisoikeudet ja sananvapauden lainsäädännössään. Sopimuksen mukaan jokaisella on oikeus ilmaista mielipiteensä ja saada tietoa, mutta vapautta saa rajoittaa, jos se uhkaa maan turvallisuutta tai toisen henkilön oikeuksia.

1948 YK vahvistaa sananvapauden kaikille kuuluvaksi

YK:n jäsenmaat allekirjoittavat ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen välttääkseen toisen maailmansodan kauheet ihmisyyttä vastaan. Myös sananvapaus kirjataan osaksi ihmisoikeuksia.

1990-luvulla internet laajentaa sananvapautta

Internetin yleistymisen lisää avoimuutta ja osallisuutta. Kansalaiset pystyvät nyt kilpailemaan sisältöjen tuotannosta median kanssa. Kaikilla ei kuitenkaan ole kykyä selailla tai ymmärtää verkkosisältöjä, minkä vuoksi julkisilta verkkosivuilta vaaditaan nykyään saavutettavuutta.

2000-luvulla vihapuhe nostetaan pöydälle

Internetissä tapahtuva vihapuhe nousee julkiseen keskusteluun 2000-luvulla. Vihapuheen pelko vaikuttaa etenkin tiettyjen ammattiryhmien ja vähemmistöjen halukkuuteen esittää näkemyksiään julkisuudessa ja osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

2001 Sananvapautta tarkkaillaan valvontateknologialla

Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen valvontateknologia laajentuu merkittävästi ympäri maailmaa. Kiristyneellä valvonnalla halutaan ehkäistä informaatiovaikuttamista, kyberrikollisuutta ja valeuutisia mutta sen pelätään myös kaventavan kansalaisoikeuksia.

Mikä on sananvapauden tila tulevaisuudessa?

Euroopan unioniin kuuluu useita maailman sananvapausluokituksen kärkeä mutta myös valtioita, joissa sananvapaus heikkenee. Lehdistön vapautta sekä vähemmistöjen ja naisten oikeuksia on rajoitettu esimerkiksi Unkarissa ja Puolassa.

2021 koronapandemia kurittaa sananvapautta

Eryteisesti autoritaariset valtiot ovat koronapandemian varjolla rajoittaneet sananvapautta, oikeutta saada tietoa sekä toimittajien toimintaa. Vaarana on, että poikkeustoiminnot jäävät pysyviksi.

2010-luvulla sosiaalinen media vahvistaa sananvapautta

Vaikka sosiaalisessa mediassa sananvapautta heikentävät vihapuhe ja häirintä, on moni vähemmistön edustaja ja nuori löytänyt sosiaalisen median kautta oman yhteisön ja saanut äänensä kuuluviin paremmin kuin koskaan.

Tiesitkö, että

muinaisen kreikan sananvapauskäsitteeseen liittyvät sanat ”isegoria” (kansalaisten yhtäläinen oikeus osallistua demokraattiseen julkiseen keskusteluun) ja ”parrhesia” (puhua rehellisesti) olivat olennainen osa jo klassisen ajan Ateenan demokratiaa 400 vuotta eaa.?